

FÖRSVARSKOTTETS UTLÅTANDE 7/2005 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2006

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 september 2005 regeringens proposition om statsbudgeten för 2006 (RP 119/2005 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till finansutskottet.

- försvarsmaktens planeringschef, överste Raimo Jyväsjärvi, Huvudstaben
- krigsutrustningschef, överste Carl Gustav Storgårds, Huvudstaben, Arméstaben
- flygvapnets stabschef, brigadgeneral Pekka Tuunanen, Flygstaben
- marinens planeringschef, kommendör Timo Saastamoinen, Marinstaben.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Eero Lavonen och ekonomidirektör Timo Norbäck, försvarsministeriet

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från

- Suomen Puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Utgifterna inom försvarsministeriets förvaltningsområde uppgår i budgetpropositionen för 2006 till ca 2 274 miljoner euro. Utgifterna under försvarsministeriets huvudtitel utgör omkring 1,4 procent av Finlands bruttonationalprodukt och ungefär 5,8 procent av statens totala utgifter. Andelarna har inte ändrats från tidigare år. Regeringen föreslår att 643 miljoner euro ska användas för anskaffning av försvarsmateriel och 1 329 miljoner euro för försvarsmaktens omkostnader. Momsutgifterna för försvarsministeriets förvaltningsområde, som fram till 2002 in-

gick under finansministeriets huvudtitel, är 228 miljoner euro.

Det totala personalantalet inom förvaltningsområdet beräknas uppgå till 17 520 årsverken under budgetåret. Detta är en minskning på 540 årsverken jämfört med 2005 års nivå. Följdefekterna av utvecklingsprogrammen, produktivtetsprogrammet, strukturförändringen, den höjda kostnadsnivån samt nedskärningarna på 20 miljoner euro har lett till att man blir tvungen att vidta åtgärder för att balansera verksamheten och ekonomin med 57 miljoner euro år 2006.

Bland de centrala målen i budgetpropositionen ingår att upprätthålla och utveckla ett trovärdigt nationellt försvar som kan bemöta de krav

och utmaningar som den föränderliga säkerhetsomgivningen ställer, skapa militära resurser i enlighet med EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik samt effektivisera myndighets-samarbetet genom att utveckla försvarsmaktens förmåga att ge också andra myndigheter handräckning.

Anskaffning av försvarsmateriel

För försvarsmaterielanskaffningarnas del konstaterar utskottet att den föreslagna anslagsnivån för anskaffning av materiel är något större än 2005. I verkligheten är nivån dock inte högre, eftersom ökningen på 66,2 miljoner euro beror på att utbetalningar av materiel har förflyttats från 2005 till 2006. Försvarsutskottet anser det viktigt att ungefär en tredjedel av försvarsbudgeten även framöver kan reserveras för försvarsmaterielanskaffningar. Detta har varit huvudregeln under de senaste åren och det har också möjliggjort en erforderlig materiell utveckling inom försvarsmakten samt bevarande av en trovärdig försvarsförmåga trots allt dyrare vapensystem. Priserna för vapensystem beräknas stiga med ca 7 procent årligen.

Majoriteten av anskaffningar av försvarsmateriel är bunden till tidigare beviljade beställningsfullmakter. Tyngdpunkten för den materiella utvecklingen inom försvarsmakten ligger 2006 i arméns anskaffningar. Siktet är inställt på att kapacitet för att förebygga och avvärja strategiska överfall ska uppnås före 2008. De viktigaste utvecklingsprojekten är utrustande av beredskapsförband samt utvecklande av en integrerad underrättelseverksamhet, övervakning och ledning. Inom utvecklingsprogrammet för marinen ska skyddet av sjöförbindelserna och minjaktsförmågan förbättras. Inom utvecklingsprogrammet för flygvapnet ska försvarsmaktens nuvarande lufttransportkapacitet ersättas samt jaktplansmaterielens prestations- och närstridsförmåga upprätthållas och förbättras.

Enligt information till utskottet riktas åtminstone hälften av anskaffningarna av försvarsmateriel till hemlandet på det sätt som riksdagen har förutsatt. Försvarsutskottet anser det viktigt

att Finland aktivt deltar i den i juli 2004 inrättade Europeiska försvarsbyråns verksamhet och på så sätt försöker förbättra verksamhetsförutsättningarna och verksamhetsmöjligheterna för den finländska försvarsmaterielindustrin.

För de enskilda materielanskaffningarnas del konstaterar utskottet att leveransen av NH 90-transporthelikoptrar är ca 1,5 år försenad. De första helikoptrarna väntas anlända till Finland våren 2006. På grund av förseningen får försvarsmakten ca 5 miljoner euro i avtalsvite. Summan är öronmärkt för utvecklande av NH 90-helikopterverksamheten inom försvarsmakten.

Försvarsmaktens omkostnader

Av försvarsmaktens omkostnader på 1 329 miljoner euro utgör lönerna den största enskilda utgiftsposten. Sammanlagt 719 miljoner euro går till löneutbetalningar. Sammanlagt 197 miljoner euro har öronmärkts för hyreskostnader. Försvarsmaktens ekonomi måste balanseras under budgetåret 2006 genom att i princip all annan verksamhet utom beväringutbildningen dras in. I anslutning till detta är avsikten bl.a. att i samband med repetitionsövningarna för 2006 inom ramen för den tillgängliga finansieringen utbildas 5 000 reservister (målet för 2005 var 30 000 reservister). Försvarsutskottet konstaterar att ett centralt element i att upprätthålla ett trovärdigt försvar i vårt land och en stark försvarsvilja är att det utbildas tillräckligt med reservister. Ett årligt antal på 5 000 reservister är inte tillräckligt. Siffran är egentligen endast 17 procent av det uppställda målet. En hållbar nivå skulle vara att ca 30 000 reservister deltar i utbildningen varje år.

Enligt information till utskottet är försvarsmakten pressad att spara ännu mer på omkostnaderna i och med att energi- och bränslekostnaderna skjutit i höjden. Särskilt flygvapnet har fått lida av den snabba ökningen av bränslepriserna: bränslepriset har så gott som fördubblats från den nivå som rådde 2004. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att i tilläggsbudgeten har föreslagits ett tilläggsanslag på 7,8 miljoner

euro för flygvapnet för bränslekostnader. I detta sammanhang vill utskottet dock påpeka att samma problem kommer att aktualiseras nästa år ifall den gällande prisnivån stabiliseras. Enligt en utredning till utskottet har de höjda bränslepriserna lett till att behovet av tilläggsfinansiering är 12,8 miljoner euro 2006. Motsvarande underskott är en miljon euro inom marinen och 1,1 miljoner euro inom armén. I praktiken innebär underskottet för flygvapnets del att av det uppsatta målet på 9 000 flygtimmar endast 6 800 flygtimmar kan flygas, vilket inte alls räcker till för att upprätthålla flygvapnets operativa verksamhet.

Försvarsutskottet konstaterar att trycket på försvarsmaktens omkostnader har skärpts. Försvarsmakten utvecklas i enlighet med regeringens säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse och försvarsministeriets instruktioner som har getts utifrån redogörelsen. Förnyelserna påverkas av förändringarna i säkerhetsomgivningen samt minskandet av de krigstida styrkorna, nya uppgifter, det ökande internationella samarbetet samt de ständigt ökande utgifterna. Försvarsmaktens personal minskas med cirka 1 200 årsverken fram till 2012. Därtill omallokeras 500 officerares uppgifter. Försvarsutskottet framhåller att genomförandet av de mål som nu har uppställts för rationaliseringen och inbesparingarna kommer att vara en mycket krävande uppgift för försvarsmakten. Nya inbesparingar i försvarsbudgeten eller eventuella nya personalminskningar inom försvarsmakten har en stor betydelse med tanke på revideringen av de grundläggande principerna i det finländska försvarssystemet. Dessutom äventyrar de ett trovärdigt för-

Militär krishantering

Den militära krishanteringens kostnader fördelas mellan utrikes- och försvarsministeriet. Anslagen för de finländska fredsbevarande truppernas löne- och utbildningsutgifter budgeteras i utrikesministeriets huvudtitel under moment 24.99.22 och anslagen för de finländska krishanteringsstyrkornas utrustnings- och förvaltnings-

utgifter, omkostnader i hemlandet samt utgifter för observatörsverksamhet under moment 27.30.21 och 27.30.22. I försvarsministeriets huvudtitel uppgår kostnaderna för den militära krishanteringen sammanlagt till 57,48 miljoner euro.

Inom den militära krishanteringen är den årliga målsättningen ca 1 000 personers deltagande i olika operationer. Kostnadseffekten för att skicka en grupp på ca 1 000 personer utomlands beräknas uppgå till drygt 100 miljoner euro i försvars- och utrikesministeriets huvudtitlar. Utskottet konstaterar att denna målnivå är realistisk och i förhållande till befolkningsantalet är Finland genom denna insats även i fortsättningen ett av de ledande länderna i Europa. Försvarsutskottet vill dessutom lyfta fram att Finland och de finländska företagen kan erbjuda spanings- och ledningssystem för militära och civila krishanteringsoperationer som är tekniskt mycket avancerade även i internationell jämförelse. I militära krishanteringsoperationer har ett finländskt spanings- och ledningssystem använts med framgång i operationerna KFOR och ALTHEA. Om dessa system ska utnyttjas mer än hittills, krävs det ett mer samordnat och effektivt tillvägagångssätt inom statsförvaltningen.

Under 2006 fortsätter Finland att aktivt delta i olika organisationers operationer. De deltagarmässigt största operationerna kommer att vara de NATO-ledda operationerna KFOR och ISAF samt den EU-ledda operationen ALTHEA. Dessutom deltar ca 30 finländska officerare i många FN-ledda operationer med militära observatörer. Försvarsutskottet anser det viktigt att Finland jämlikt deltar i olika organisationers krishanteringsoperationer.

Försvarsutskottet konstaterar att deltagandet i EU:s snabbinsatsstyrkor i fortsättningen kommer att utgöra ett nytt element i den militära krishanteringen. Detta ställer också stora krav på försvarsmakten. I de traditionella fredsbevarande operationerna kan man till en stor del anlita reservisterna medan stampersonalens andel är ganska liten. Däremot bör de finländska trupper som deltar i EU:s stridsförband vara professionella. Deras berednings- och utbildningsperiod

kommer att vara betydligt mera krävande än de traditionella reservisternas. Enligt utskottet är det mycket viktigt med tanke på truppernas egenskydd och gemensamma aktionsberedskap att de finländska trupper som deltar i stridsförband tryggas bästa möjliga materiella och utbildningsmässiga möjligheter att under 2007 och 2008 delta i jourverksamheten i de avdelningar

som består av Tyskland-Holland-Finland respektive Finland-Estland-Norge.

Utlåtande

Försvarsutskottet meddelar

att finansutskottet bör beakta det som sagts ovan.

Helsingfors den 21 oktober 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kauko Juhantalo /cent
Tony Halme /saf
Bjarne Kallis /kd
Saara Karhu /sd
Antero Kekkonen /sd
Reijo Laitinen /sd

Olli Nepponen /saml
Lauri Oinonen /cent
Antti Rantakangas /cent
ers. Eero Reijonen /cent
Tero Rönni /sd
Timo Seppälä /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Att dimensionera försvarsmaktens verksamhet 2006 enligt den givna ramen leder till omfattande totaleffekter. Följdeckterna av utvecklingsprogrammen, produktivetsprogrammet, strukturförändringen, den höjda kostnadsnivån samt ramnedskärningen på 20 miljoner euro leder 2006 till åtgärder för balansering av verksamheten och ekonomin för totalt 57 miljoner euro.

Försvarsmakten tvingas skära ner sin kärnverksamhet (operativ beredskap och utbildning), spara in i stödåtgärder och än en gång uppskjuta materielanskaffningar.

Att anpassa verksamheten till ramen åren 2006 och 2007 före den allokeringspotential som möjliggörs av de strukturella åtgärderna kräver av försvarsmakten

- nedskärning av flyget med 1 000 timmar (10 procent) från målnivån och av fartygsdygnen med 200 timmar (11 procent) från målnivån
- inställning av huvudkrigsövningar och halvering av vapenslagens riksomfattande övningar
- nedskärning av antalet utbildade reservister till 5 000 (37 000 år 2004, 30 000 år 2005)
- minskning av antalet årsverken inom försvarsmakten (minskn. 100 årsverken)
- inbesparing i allmänna förvaltningsutgifter och tjänsteresor 10 procent

Minskade krigs- och lägerövningar innebär ett kraftigt ingrepp också i bevaringsutbildningen vilket avviker från vad som konstateras i utskottets utlåtande. Att skära ner på flygtimmarna inverkar allvarligt på upprätthållandet av flygarernas yrkesskicklighet.

Först 2008 kan försvarsmakten återgå till verksamhets- och ekonomiplanens årsnivå.

Att trygga försvarsmaktens verksamhet kräver extra resurser för

- förbättring av produktiviteten
- genomförande av struktumvandlingen och regionaliseringen
- balansering av kärnverksamheten
- kompensering för dyrare bränsle

Att höja omkostnaderna med 10 miljoner euro allokaterat på repövningar ger möjligheter att utbilda ca 4/5 av den planenliga nivån på 30 000 i stället för de nu planerade 5 000.

På grund av de högre bränslekostnaderna behövs tilläggsfinansiering på totalt 14,9 miljoner euro, varav 12,8 för flygvapnet, 1,0 för flottan och 1,1 för markstridskrafterna.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

ett tillägg på 20 miljoner euro i försvarsministeriets rambudget för åren 2006 och 2007 för försvarsmaktens omkostnader.

Helsingfors den 21 oktober 2005

Olli Nepponen /saml
Timo Seppälä /saml

Bjarne Kallis /kd
Tony Halme /ps.